

Alcalá del Júcar i La Manchuela

Dia 21 de setembre de 2013- Dissabte

- ▶ El riu **Júcar**, neix a la *Serrania de Cuenca* i travessa la comarca de la *Manchuela*, en aquest indret forma un canó de gran bellesa i interès geològic, abraçat pel meandre del riu es troba **Alcala del Júcar**, "**Al-Axara**": castell, és el que dóna nom a aquesta població d'origen àrab. Amb l'arribada dels àrabs a la península aquest poble té importància estratègica, a finals del S. XII, aixequen el castell al cim, que els permet dominar el riu i l'entorn, amb la finalitat de protegir les fronteres musulmanes dels regnes cristians, però en el 1.211 no van poder impedir l'entrada dels cristians que conquereixen, els Castells de *Guaradén*, *Jorquera* i *Alcalá*. En aquest poble les cases estan escalonades i excavades a la pared de la muntanya fins el cim, els carrers empinats, sinuosos i estrets, permeten copsar la petjada dels àrabs.

Posteriorment va ser aduana del Camí Real de Castella a Llevant, on calia pagar impostos per les mercaderies que es transportaven. Actualment els seus habitants es dediquen a l'agricultura, i ramaderia en els darrers 12 anys s'ha desenvolupat una infraestructura de turisme rural.

- ▶ Arribem cap a migdia a **Alcalá del Júcar**, aparcuem el cotxe a l'entrada del poble, i ens dirigim a la casa rural: *Paraíso del Júcar*, c/ *Clavel*, 1, 02210 *Alcalá del Júcar*. La casa és petita, sense cap sortida a l'exterior, i el que potser podia tenir més interès una banyera de hidromassatge, situada en una mena de cova, no funciona. No la recomanem, la relació qualitat/preu, és cara. Ens instal·lem i sortim a conèixer el poble. Passem pel pont de pedra, romà, on hi havia l'aduana, del Camí Reial, reconstruït en el S.XVIII. Ens dirigim a l'oficina de turisme, per obtenir més informació.
- ▶ Dinem en el restaurant **Hostelchega** a tocar del riu, a la *Av.de los Robles*, fa bonança i dinem al pati. Prenem menú, plats de la comarca, un gazpacho manchego excel·lent. En acabar passegem per l'entorn, la part baixa del poble.
- ▶ Després ens dirigim cap a les **Cuevas del Diablo**, és una casa cova que travessa la muntanya, amb un llarg tunel de costat a costat, van ser fetes l'any 1905, amb la finalitat d'utilitzar-les per corrals, amplis colomars i armaris de rebost. La temperatura és constant tot l'any, 13 graus. Des de fa uns anys estan restaurades, i es poden visitar, són un petit museu amb nombroses antiguitats i eines de conreu. Les vistes són espectaculars.
- ▶ Al sortir ens dirigim a les **Cuevas de Massagó**, picades a mà amb pic i pala per homes d'aquest poble, mantenen el picat original, és la cova més antiga que hi ha oberta al públic, des d'on es poden contemplar les gorges del riu. També hi ha les **Cuevas de Garaden**,

està situada al nord de la gorja del meandre del riu *Júcar*, és una cova fortificada de 40 m. d'ample i 35 m. de profunditat, va ser utilitzada pel rei *Alfons VIII de Castilla*, quan va conquerir la població, va tenir funció de guaita del Camí Reial.

- ▶ Posteriorment ens dirigim al **Museu del cinema**, es troba en l'antic cinema del poble, hi ha tota mena d'objectes antics, joguines, eines del camp, objectes taurins, entre altres.
- ▶ Després ens dirigim a la **plaça de braus**, es troba a l'altre costat del riu en el vessant de la muntanya, única en el seu estil per la seva forma irregular, la visita és guiada. Es desconeix la data de construcció, s'especula si va ser una lluernà paleocristiana, i es va reconstruir en 1.902 per celebrar festes de braus i teatre.
- ▶ En acabar tornem a pujar pels carrerons del poble per anar a visitar el castell, es troba en el punt més alt del poble, realment en un punt neuràlgic, les vistes extraordinàries.

El castell ha sofert diferents restauracions, actualment consta de tres plantes, una torre pentagonal, torre de l'homenatge, amb dues petites torres de planta circular situades en els angles rectes. En l'exterior, es poden contemplar restes de l'antiga muralla. En acabar la visita passegem per l'entorn, la llum comença a caure, el paisatge captivador, fins que decidim pausadament anar baixant, aquestes visites ens han permès pujar i baixar diverses vegades pel poble, cada vegada per carrerons diferents, fins hi tot ens permetem errar el camí.

- ▶ En les anades i vingudes intentem visitar l'església parroquial de **San Andrés** construïda en el S. XV i XVIII, respon a diferents estils, amb pòrtic d'entrada neoclàssic, la seva bòveda d'estil gòtic tardiu, d'una sola nau amb creu llatina, el creuer té una cúpula barroca. La torra i la façana van ser realitzades per l'arquitecte *Lorenzo Alonso*, en estil academicista.
- ▶ Pasem un moment per casa i anem a sopar. Mentre il·luminen el castell i el poble, sembla que tant sols ho fan el cap de setmana, és impressionant! En acabar anem poc a poc cap a casa, gaudint del paisatge nocturn.

Dia 22 de setembre de 2013- Diumenge

- ▶ Ens llevem, arreglem, i ens dirigim cap a a **Casas Ibañez**, on esmorzem.
- ▶ Visitem el centre del poble, on hi ha l'església parroquial, obra barroca del S. XVII, i inici del XVIII, construïda en 1679, ha estat restaurada dues vegades, hi destaquen dues custodies: una rococó i una altre neoclàssica; la cúpula de llanterna realitzada en 1721 situada en la capsalera de la capella dels *Ochando*, d'estil rococó. També hi ha un Crist de marfil del S. XVII.

Reservem taula per dinar al restaurant: **La Lola**, c/ Mayor, 8 tel. 967 460 410, ens l'havien recomenat.

- ▶ Ens dirigim a **Fuentealbilla**, el poble surgeix al voltant d'un naixement d'aigua salada, i un "caput aquae" (distribuidor d'aigua), d'origen romà. Hi ha l'**església parroquial de Santiago** barroca del S. XVII, a la plaça es conserva una font del S. XVIII. Existeixen unes importants salines molt explotades durant l'Edat Mitja, FelipII, en el S.XV va canviar-les als propietaris, pel *Señorio de la Villa de Alpera*.

Als voltants hi ha un lloc de caça prehistòric, i jaciments ibèrics, cal remarcar que no hi ha senyalitzacions, i és molt difícil trobar el que hom cerca.

- ▶ Ens dirigim cap a la **Bodega Iniesta**, no es pot visitar perquè estan varemant, comprem algunes ampolles per fer-ne un tast. Abans de pujar al cotxe contemplem el paisatge, les tonalitats de les vinyes a la tardor és un ventall cromàtic de colors, tot un regal de la natura, hi ha qui està varemant.
- ▶ A continuació anem cap a **Golosalvo**, a l'església parroquial del S. XVII, hi ha un Sant Jordi de l'escultor, *Francisco Salzillo*, també hi ha una talla barroca de fusta policromada de la Verge del Roser, de l'escola castellana, i Sant Simeó, també atribuïda a *Salzillo*.
- ▶ A continuació ens desplaçem a **Mahora**, aquest municipi ens trasllada als S. XVI, XVII i XVIII, on es barregen estil gòtic, reinaxentista i rococó, cal assenyalar l'església parroquial del'Assumpció, del S.XVIII, el més característic és la torre de planta quadrada, rematada amb un cos octogonal amb *chapel*.

Hi ha nombroses cases nobiliàries, amb portades de silleria i llaurades heràldiques, i una casa palau amb portada i torre del S. XVI.

Preguntem a uns habitants per la història del poble i som uns privilegiats, ens presenten uns senyors que han creat una associació i estan interessats en donar a conèixer la història del poble, així com la recuperació de documents i material. Estant fent el vermut i ens conviden a compartir-lo amb ells, alhora ens expliquen la història i abans d'acomiar-nos ens mostren les cases senyoriales i amb importància històrica, és una llàstima, alguna està en estat molt precari. En acomiar-nos, marxem a dinar.

- ▶ La recomanació del restaurant **La Lola**, molt encertada, el local correcte, tranquil, amb música de fons, els plats exquisits, el servei molt amable.
- ▶ En acabar, tranquilament ens dirigim cap a **Jorquera** per una altra carretera, sens dubte el primer que destaca és la seva situació i el seu aspecte. Es troba en una talaia natural envoltada pel meandre del riu *Júcar* i la població s'adapta al seu recorregut de manera que la talaia natural sembla feta per el poble i no al contrari. La roca ascendeix amb les cases perfectament ensamblades i als seus peus el tall de la pedra del canó del riu.

Entre els seus monuments, la fortalesa amb diversos recintes defensius, entrellaça la zona cristiana a la part inferior al voltant de la torre de *Doña Blanca*, amb la zona superior ovalada datades en l'època almohade.

En el seu casc urbà l'edifici més notable és la parròquia de l'Assumpció del S.XVI, de construcció gòtica conclosa amb elements renaixentistes. Prop de l'ajuntament trobem la casa del *Corregidor*, edifici barroc del segle XVIII amb paraules heràldiques a la façana i l'escut del Marquès de Villena. El passeig assossegat ens deté sobre altres escuts llaurats en les façanes com l'escut dels *Tomàs - Alarcón* o l'escut dels *Ortega*. Tant el poble com l'entorn és molt bonic.

- ▶ Retornem cap a **Alcalà de Júcar**. Anem a sopar i fem una passejada tot anant cap a casa a descansar.

Dia 23 de setembre de 2013- Dilluns

- ▶ Ens llavem, arreglem i anem a esmorzar al bar *del Hostal del Júcar*, c/ *Batán,1* el mateix poble, com que fa bonança esmorzem en unes taules a fora a la placeta, entrepà de formatge i cafè amb llet.
- ▶ Ens dirigim per la carretera de baix, pel marge esquerra del riu cap a **Tolosa**, aquí el riu s'eixample i les aigües baixen tranquil·les, seguim endavant per uns paratges molt bonics, és una zona boscosa, pins, roures, alzines, figueres i matolls, cap a les petites centrals hidroelèctriques del *Tranco del Lobo* i el *Molinar*, retornem cap a **Alcalà del Júcar**, perquè el pas està barrat.
- ▶ Ens dirigim cap a **Casas de Ves** tot passant per **Zulema**, petit poble on bàsicament es dediquen al conreu del cereal i les vinyes el que configura el seu paisatge.
- ▶ Arribem a **Casas de Ves**, gràcies a l'amabilitat de la Sra. Paquita, qui ens dona la clau de l'església de **Santa Quitèria**, obra barroca dels segles XVII i XVIII, la visitem, en l'interior hi ha un retaule xorigueresc, en sortir ens assegurem de tancar la porta correctament, tornem la clau, i ens dirigim al c/ de la Marquesa, davant l'església, a un edifici que ens sorpren per l'arquitectura, sobre el dintell de la porta hi veiem una creu, ens diuen que és més antiga que l'església, crec que és una antiga cooperativa, actualment, sembla el casal del poble, on prenem una veguda perquè fa força calor. En sortir, ens dirigim cap a l'Ajuntament, construït al S. XVIII, i actualment restaurat, i visitem el centre del poble.
- ▶ Posteriorment ens dirigim a **Alborea**, nom d'origen àrab "AL-BURAYAT" (La Torreta), terme que feia referència a una torre musulmana que potser va ser construïda per vigilar la via de comunicació de *Chinchilla* a *Requena*, restes que es conserven prop de la població; es creu que l'emplaçament original de la torre va ser al costat de l'església de la Nativitat, potser en l'emplaçament que ocupa l'actual campanar.

- ▶ Ens dirigim a casa de la Sra. Maria, per demanar les claus per visitar-la, ella ens acompanya, i ens l'ensenya.

L'antic rellotge del campanar, obra del segle XVIII, les seves piles i les seves reixes, es troba en l'interior de l'església. Popularment coneguda com "**Catedral de la Manchuela**", la construcció d'aquesta església correspon a diverses èpoques (segles XVI, XVII i XVIII), a causa dels diferents conceptes arquitectònics que s'aprecien en estudiar la seva capçalera i la zona de les naus. El temple d'estil Barroc, encara que l'existència d'una volta nervada ens remet a una època anterior. El més destacable d'aquesta església és un gran absis vuitavat que posseeix, inspirat en algunes obres del barroc andalús. També crida l'atenció el fort contrast existent entre la magnífica traça d'aquest cos i les naus, excessivament reduïdes en altura i longitud. La seva capçalera és de planta central, amb volta de quatre obertures quadrilobulades, decorada amb llunetes i "apeada" en pilastres, amb capitell corinti i entaulament; amb nau principal i a banda i banda capelles laterals. La coberta d'aquesta nau central és estavellada en el primer tram i d'aresta en els restants que baixen en mitges columnes. Les portades presenten un barroc molt depurat, amb elements puristes. El frontó corb partit amb una ova suposa l'element que distorsiona el purisme de la resta del conjunt. La torre s'aixeca amb dos cossos rematats en piràmides i coberts en teules dins d'un ric cos volumètric. Entre les capelles laterals destaca una amb un bell cambril pintat al fresc de simbologia mariana del segle XVIII. I tota l'ornamentació que cobreix per complet l'església correspon al gust barroc. Altres elements funcionals i de gran valor en la construcció de l'edifici són les seves campanes.

- ▶ En sortir, ja es avançada l'hora de dinar i anem a un bar restaurant del mateix poble, fem un plat combinat.
- ▶ Després de dinar ens dirigim a **Cilanco**, on hi ha uns antics safareigs, molt abandonats i amb força brutícia. Veiem el meandro abandonado de cilanco i després passem per **Vilatoya**, on hi ha el Balneari de la Concepció.
- ▶ Uns Kms. més endavant sortim de la carretera i seguim per una pista de muntanya seguint el curs del riu **Cabriel**, fins arribar a un espai que sembla una aula de natura. Allà ens aturem per passejar i contemplar el paisatge, bosc mediterrani, és avançada la tarda i el cant dels ocells ens acompanya, i com que no hi ha cap senyalització i el camí no tenim clar cap on ens duu, tornem enrera per trobar la carretera i dirigir-nos de nou a **Alcalà del Júcar**. En arribar, ens dirigim a la casa i després anem a prendre quelcom per sopar una mica.

Dia 24 de setembre de 2013- Dimarts

- ▶ Ens llavem aviat, arreglem, agafem l'equipatge i tanquem la casa, tornem les claus, anem a esmorzar al mateix lloc que el dilluns i sortim d'**Alcalà del Júcar** per anar en direcció *Requena*.
- ▶ En la carretera de *Pontón a Utiel*, Km.3, 46390 *Derramador, Requena*, visitem l'edifici de les bodegues de "**San José de la Finca de Oria de Rueda**" com que estan veremant, no ens poden atendre.
- ▶ A continuació ens dirigim cap a la **Vall d'Uxó**, en arribar ja són quasi les 14:00, primer dinem allí mateix, al **restaurant La Cova**, un menú molt correcte.
- ▶ En acabar fem la visita a la **Cova de Sant Josep**, a les 15:30, la primera de la tarda.
- ▶ El riu subterrani de les Grutes de Sant Josep es troba situat al Parc Natural de la Serra d'Espadà, a la Vall d'Uixó, Castelló. Es tracta del riu subterrani navegable més llarg d'Europa, amb una longitud de 2.750 m, dels quals 800 corresponen al recorregut turístic. Són un bon exemple de carst actiu desenvolupat en dolomies, margues i calcàries dolomítiques del Triàsic (al voltant de 230 milions d'anys). Es troben en els contraforts del Sistema Ibèric i de la vora meridional de la Serralada Costanera Catalana. Als voltants, s'han trobat restes de jaciments i pintures rupestres del Paleolític superior, corresponents a pobles caçadors - recol·lectors. Datacions de C14 han assenyalat una antiguitat de 16.000 anys.

La visita es realitza amb barca excepte un passadís d'uns 250 m que cal recórrer a peu. Les galeries i sales més destacables són : Sala dels Ratpenats, Boca del Forn, Llac de Diana, Llac Blau, Galeria dels Sifons, Sala del Penyal, Llac del Diable, la Moreneta, Sala del Gos i Galeria Seca. Algunes de les seves formacions més característiques són la Medusa, la Cascada de la Flor i el Portal de Betlem. El recorregut té una durada aproximada de 40 minuts, amb una temperatura de 20° C. La gruta disposa d'il·luminació elèctrica, de focus subaquàtics. Els barquers van explicant el recorregut, el nostre malauradament sembla mut, li treiem les explicacions amb embut! La visita ha valgut el desplaçament, a nosaltres ens ha agradat.

- ▶ En sortir reprenem el viatge de tornada, la nostre darrera parada serà: **Vilafamés**, població que no arriba a 2000 hab. situada a 25 km de Castelló de la Plana, a la comarca de la Plana Alta. S'hi accedeix per la CV-10, carretera que es dirigeix a Sant Mateu. A l'alçada de la Poble Tornesa es pren el desviament cap a Albocàsser per la CV-15 i a poca distància, el desviament per la CV-160 que condueix a la població.

Els vestigis més antics daten d'un homo neanderthalensis de 120.000 a 80.000 a C. Més propers són les restes de la Cultura Magdaleniense Superior Final (13.000-12.000 a C.) trobats a la Cova Matutano, hi ha diversos poblats ibèrics que circumden la Plana de Vilafamés. Vila d'origen islàmic conquistada per Jaume I en 1233. En 1242 es confirma la carta de població. Va pertànyer a l'Ordre de Sant Joan de l' Hospital i en 1319 va passar a

l'Ordre de Montesa. El castell va patir danys durant l'època Carlina i posteriorment es va restaurar.

- ▶ Deixem el cotxe a baix a la carretera. Pugem pel camí de la Font, per arribar a la Plaça de la Font, i ascendir fins a la Roca Grossa, des d'allà i per l'empedrat carrer Cervantes i carrer de l'Església, arribem a aquesta. D'aquí a la Plaça de la Sang per admirar l'església del mateix nom, situada enfront de l'antiga Casa de la Vila, d'origen medieval. Des d'aquesta mateixa plaça s'accedeix a el Quartijo on es troben les construccions més antigues de la població que protegien el castell donant l'esquena a la vall i per l'escalinata pujarem al Castell d'origen àrab. Baixant pels carrers Pilar i Diputació observem belles façanes fins arribar al Museu d'Art Contemporani en el Palau del Batlle, edifici sobri i el·legant del gòtic civil. A poca distància, l'Ajuntament, en una antiga casa senyorial i molí d'oli. A la façana es poden copsar trets reinaxentistes. És un poble net, curós, amb força vegetació a finestres i balcons, on la història ha deixat petjada. Facilita la visita un petit plànol i document explicatiu, que ens donen. En finalitzar la visita retornem cap a Barcelona.

Conclusions de la sortida

Aquesta curta sortida ens ha agradat, a la comarca de *La Manchuela*, hem trobat a faltar senyalitzacions, a les pàgines web dels municipis, i guies hem trobat indicades coves, jaciments, que després resulten inaccessibles, no hi ha manera de localitzar-ho, i a les pistes ni un sol indicador. Pensem que podrien donar a conèixer molt més la comarca, i tenir una mica més de cura en les senyalitzacions. La gent de la terra molt acollidora i amable. És una terra de vinyes, però el vi no és dels millors.

Volem agrair, l'acollida que varem tenir a Mahora, el poder descobrir persones interessades amb la història del poble i de la comarca, ens ha permès assabentar-nos i conèixer millor aquest indret. El que hi hagi iniciatives de la societat civil que tenen sensibilitat per recopilar, estudiar i donar a conèixer la comarca és necessari, i els encoratgem a continuar la seva tasca.